

UOF och Uppsala kommun tar fram en policy om hantering av klagomål på råkkolonier

MIKAEL MALMAEUS OCH PETER SCHMIDT FÖR FÅGELSKYDDSGRUPPEN I UOF

Råkan är en karaktärsfågel för Uppsala och några få småsamhällen på den omgivande slätten. Det rör sig dock om en mycket isolerad förekomst, och faktum är att man måste bege sig ända ner till Östergötland för att hitta de närmast regelbundet häckande råkorna i Sverige.

RÅKAN ÄR I GRUNDEN en fågel som är knuten till ett öppet slättlandskap i jordbruksbygder. Även om det till viss del stämmer också för fåglarna i Uppsalatrakten, så är arten hos oss relativt urbaniserad, och idag är det påtagligt få häckningar som inte sker i direkt stadsmiljö eller åtminstone i anslutning till mänsklig bebyggelse. Tyvärr blir det av denna anledning varje år konflikter med människor, som störs framförallt av ljudet från de tidvis ganska högljudda kolonierna.

Efter en lång serie av inventeringar gjorda av Rickard Fredriksson har UOF en bra bild av populationsutvecklingen i kommunen. 1990 var ett toppår då 1200 par kunde konstateras häcka i Uppsala med omnejd. Denna siffra har dock sedan dess sjunkit stadigt, och vid räkningen 2010, två decennier senare, hade antalet minskat med hela 75 % till 300 par.

ORSAKERNA TILL MINSKNINGEN är inte klarlagda, men som så ofta är det antagligen flera faktorer som påverkar. Aktiv förföljelse och rivningar av bon har tidigare varit ett stort problem, men idag är det snarare annat som har större inverkan på det vikande beståndet. Vi vet ytterst lite om eventuella förändringar i överlevnaden under vinterhalvåret hos flyttande äldre och yngre fåglar. Kanske har förutsättningarna för att föda upp ungarna påverkats. Även om råkorna gärna födosöker på jordbruksmark, så är det onekligen så att Uppsalas råkor hittar mycket av sin föda inne i staden i form av avfall och annat, som de

hittar på gräsmattor och i parkmiljöer. Förtätningen av Uppsala med allt färre öppna grönytor är förmodligen något som är till nackdel för råkorna. Att fåglarna i Uppsala är en randpopulation bör också vara en negativ faktor i sammanhanget, eftersom invandringen av råkor från andra delar av landet rimligen är ganska begränsad.

UOF HAR UNDER DE SENASTE 10 ÅREN haft en återkommande och bra dialog med Uppsala kommun som genom sina viltvårdare är ansvariga för ärenden om störande råkor som kommer in från allmänheten. Tidigare både sköts fåglar och revs bon utan någon närmare eftertanke, men under senare år har ökad medvetenhet om artens situation gjort att kommunen blivit betydligt mer restriktiv med borivningar och istället inriktat sig på förebyggande åtgärder innan eller efter häckningssäsongen på platser där klagomål har kommit in från närboende. UOF har också sammanställt en lista på aktiva och historiska häckningsplatser, som kommunen kan använda vid bedömningen av föreslagna exploateringar av till exempel talldungar i Boländerna. Fortfarande sker trots allt ingrepp av kommunen i häckningskolonierna, de senaste åren i bland annat Bälinge, Lövstalöt, Björklinge och Uppsalastadsdelarna Eriksberg, Flogsta och Gottsunda, och även om utvecklingen går åt rätt håll, så finns det definitivt utrymme för en förbättrad hantering av klagomålen.

SOM ETT LED i detta har nu UOF och Uppsala kommun tillsammans tagit fram en informationsbroschyr om råkorna i Uppsala, där även en allmän policy beskriver hur man avser att hantera problem med råkkolonier i närheten av bebyggelse. Förhoppningsvis leder detta även till mer kunskap och därmed en ökad förståelse bland Uppsalaborna.

RÅKA *Corvus frugilegus*. Foto: Stefan Oscarsson/N

INFORMATIONSFOLDERN kommer att delas ut både internt på kommunen och till andra berörda, och texten kommer att finnas tillgänglig på kommunens hemsida. Tanken är också att uppmärksamma råkan i Uppsala Nya Tidning och olika gratistidningar för att sprida informationen till Uppsalaborna. Foldern innehåller, förutom bakgrundsfakta om råkorna i Uppsalatrakten, en redogörelse för hur kommunen kommer att hantera klagomål. Nedan följer ett urklipp med huvudragen i den antagna policyn:

För att tillgodose såväl råkornas som de närboende människornas intressen, så hantearas ärenden om klagomål om störningar från råkor på följande vis:

- För att åtgärder med stöd av miljöbalken ska komma i fråga krävs att miljökontoret gör bedömningen att det föreligger olägenhet för människors hälsa.
- Rivningar av bon ska inte utföras när äggläggning väl påbörjats. I praktiken innebär detta att önskemål om borivning efter 15 mars inte kommer att beviljas.

- Om klagomål inkommer efter 15 mars sker åtgärder först efter häckningssäsongen. Sådana åtgärder kan till exempel inkludera rivning av bon under sensommaren och hösten, samt beredskap med ljuduppspelning för att skrämja bort råkor i god tid innan äggläggning under påföljande säsong (feb–mars). Även förebyggande åtgärder såsom avlägsnande av grenar och träd nära fönster, lekparkar, bortstädning av lätt tillgänglig föda i närområdet med mera kan övervägas.

OMFATTANDE FÖRFÖLJELSE av råkorna under häckningen är alltså förhoppningsvis något som tillhör det förgångna. Samtidigt är nu uppsalaråkorna så få att varje lyckad häckning blir än mer betydelsefull. Därför är det viktigt att fortsätta med såväl inventeringar som information till Uppsalaborna och kommunen om råkans situation, för att undvika att vi inom en snar framtid förlorar en karismatisk fågel i vår närhet. UOF:s och Uppsala kommuns informationsfolder och policy är förhoppningsvis ett stort steg på vägen!